

ERCİYES DAĞI

Ahmet Türkecan tarafından çekilmiştir.

Volkan Türü: Stratovolkan
Bilinen Son Püskürme: M.Ö. 6880
Zirve Yüksekliği: 3.916 m
Enlem: 38.52°K
Boylam: 35.48°D

Erciyes volkanik kompleksi, 2628 m yükseklikteki Koç Dağı ile 3917 m yükseklikteki Erciyes Dağı'nın oluşturdukları birleşik bir volkan sistemidir. Çoğunlukla andezit ve dasit, yer yer de bazalt ve riyodasit bileşimlerinde olan kalk-alkalen lavlarda 2.5 milyon ile 83.000 yıl arasında değişen radyometrik yaşlar ölçülmüştür (Yazman ve diğerleri, 1987; Ayrancı ve Itaya, 1990; Ercan ve diğerleri, 1994; Dönmez ve diğerleri, 2003). Günümüzden yaklaşık 2,5-3 milyon yıl önce etkin olan Koç Dağ volkanının kaldera oluşumu ile yıkılmasının ardından volkan üzerinde, yaklaşık 0,9 milyon yıl önce Erciyes ana konisi ile etrafındaki parazit koni ve akıntıları oluşturacak yeni bir volkanizma faaliyete geçmiş ve günümüzde Erciyes Dağı olarak bilinen yeni stratovolkan kurulmuştur.

Genç Erciyes konisinin kuruluşu iki aşamada gerçekleşmiş olup, birincisinde lav akıntıları ile domsal faaliyetler, ikincisinde ise domsal ve patlamalı faaliyetler etkin olmuştur. Birinci aşamada andezitik, dasitik ve bazaltik lav akıntılarının bulunduğu dönem ki, bunlardan andezitler, Koç Dağı'nın kaldera sonrası çıkmalarına ait olmalıdırlar. Kolanlı Dağı, Göğdağ, Yılanlı Dağı, Lifos Tepe ve Yılbant Dağı gibi domlar kaldera sınırında yerleşmişlerdir. İkinci dönem ise dasitik riyodasitik karakterde dom oluşumları ve patlamalarla gerçekleşmiş, blok-kül akmaları, pliniyen tipi geri düşme çökelleri, pomza akıntıları ortama yerleşmiştir. Erciyes stratovolkanında yaşanan son olay ise zirvesinin doğu kısmının çökmesiyle oluşan volkanik çığ akmasıdır. At nalı şeklindeki çöküntü yaklaşık 2 km çapında olup, moloz akması zirveden 7 km uzaklara kadar ulaşmıştır (Şen ve diğerleri, 2003). Bunun yanında Holosen aktivitesi ile ilgili olarak Lübnan'daki erken Holosen yaşlı uzaklardan gelen tefra tabakaları Erciyes Dağı'na bağlanmıştır.

Genç Erciyes volkanik ürünlerinde yapılan yaş ölçümlerinden bu dönem volkanik faaliyetin 597.000 ile 83.000 yılları arasında etkin olduğu tespit edilmiştir (Ercan ve diğerleri, 1994). Ancak tarihsel kayıtlar, volkanizmanın tarihsel zamanlara, günümüzden 2000 yıl öncesine kadar sürmüş olabileceğini göstermektedir. Milattan Önce 40 yıllarında yaşamış olan ünlü tarihçi Strabon Erciyes Dağı'nın lav, alev ve dumanlar çıkardığını yazmıştır

(Yalçınlar, 1969). Ayrıca bu bölgeye ilişkin eski Roma paraları üzerinde olasılıkla Erciyes'i betimleyen bir yanardağ resmi bulunmaktadır. Sikkeler üzerine çizilmiş olan bu resimler dikkate alındığında volkanın Milattan Önce 253 yıllarında patlamış olabileceği düşünülmektedir. Ancak Erciyes Dağı'nın tarihsel püskürmelerine ilişkin Kapadokya Roma sikkeleri üzerindeki Erciyes Dağı'nın tasviri gibi bildirimlere dikkatle yaklaşılmalıdır. Nitekim Sultan Sazlığı'ndaki olası metan çıkışları da tarihsel anlatılarda olası patlamalar olarak düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

Blumenthal M M, van der Kaaden G, Vlodavetz V I, 1964. Turkey & Caucasus. Catalog of Active Volcanoes of the World and Solfatara Fields, Rome: *IAVCEI*, 17: 1-23

Develle A-L, Williamson D, Gasse F, Watler-Simonnet W, 2009. Early Holocene volcanic ash fallout in the Yammouneh lacustric basin (Lebanon): tephrochronological implications for the Near East. *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 186: 416-425

Dönmez, M., Türkecan, A., Akçay, A.E., 2003. Kayseri-Niğde-Nevşehir yöresi Tersiyer volkanitleri. *Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Rapor No: 10575*, Ankara (yayımlanmamış).

Feraud J, Ozkocak O, 1993. Les volcans actifs de Turquie: guide geologique et itineraires de'excursions. *L'Association Volcanologique Européenne (LAVE)*, 2: 1-82

Gencalioglu-Kuscu G, Atilla C, Cas R A F, Kuscu I, 2007. Base surge deposits, eruption history, and depositional processes of a wet phreatomagmatic volcano in Central Anatolia (Cora Maar). *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 159: 198-209

Güner, Y., Emre, Ö., 1983. Erciyes Dağı'nda Pleyistosen buzullaşması ve volkanizma ile ilişkisi. *Jeomorfoloji Dergisi* 11, 23-34. Ankara.

Güner Y., Emre Ö., Baş H., 1984. Erciyes Yanardağı'nın Jeolojisi ve Jeomorfolojisi; *Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Rapor No: 7570*, Ankara (yayımlanmamış).

Innocenti, F., Mazzuoli, R., Pasquare, G., Radicati, F., Villari, L., 1975. Neogene calc-alkaline volcanism of Central Anatolia: geochronological data on Kayseri-Niğde area. *Geological Magazine* 112, 349-360.

Kürkçüoğlu, B., Şen, E., Aydar, E., Gourgau, A., Gündoğdu, N., 1998. Geochemical approach to magmatic evolution of Mt. Erciyes stratovolcano, Central Anatolia, Turkey. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 85, 473-494.

Pasquare, G., 1968, Geology of the Cenozoic volcanic area of Central Anatolia. *Atti della Accademia Nazionale dei Lincei. Memorie.* 9, 55-204.

Şen, E., Kürkçüoğlu, B., Aydar, E., Gourgau, A., Vincent, P.M., 2003. Volcanological evolution of Mount Erciyes stratovolcano and origin of the Valibaba Tepe ignimbrite (Central Anatolia, Turkey). *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 125, 225-246

- Stothers R B, Rampino M R, 1983. Volcanic eruptions in the Mediterranean before AD 630 from written and archaeological sources. *Journal of Geophysical Research*, 88: 6357-6371
- Toprak, V., 1998. Vent distribution and relation regional tectonics, Cappadocian volcanics, Turkey. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 85, 55-67.